

Ny optager i Danmark

Af agrochef Henrik Pedersen

For første gang har en optager fra USA fundet vej til Europa, og det blev i Nordjylland. Det hele startede i sommeren 2008, da Hans Østergaard, Løgstør satte sine andele til salg "Nu gider jeg ikke døje med det mere. Stenstrenglægning er besværlig! Det tager hele foråret - og koster alt for meget!"

Når en ellers dygtig avler når til denne konklusion, opstår der hos en kartoffelmelsfabrik frygt for, at kartoffelavlens vil få en ende i Himmerland og de øvrige dele af Nordjylland, hvor sten er et stort problem. Det drejer sig samtidig om egne, hvor der traditionelt høstes store udbytter, og sammenholdt med, at et vigtigt element i at opnå forbedret økonomi i kartoffelavlens til AKV er muligheden for at øge produktionen, vil det være uheldigt at miste en hel egn. Det eneste kendte alternativ til stenstrenglægning er en type optager, der anvendes i Amerika, hvor der på optageren adskilles kartofler fra sten vha. luft. Bestyrelsen for AKV Langholt besluttede derfor at sende en delegation til USA og Canada for at undersøge mulighederne for at købe en optager. Det blev gjort, og i efteråret 2009 ankom en DoubleL 889 2-rækket optager med airhead samt en DoubleL 851 frilægger til det nordjyske for at høste kartofler hos Hans Østergaard, Lars Bach, Flemming Lindegaard og Per Bach Laursen.

Om optageren

Optageren høster 10 rækker ad gangen. Dette sker ved, at der før optagning kører en 4-rækket frilægger, der lægger kartoflerne fra 4 rækker ind mellem 2 uhøstede rækker. Når dette sker fra begge sider, er der således 8 frilagte rækker + 2 rækker, der sidder i jorden. Dette gør, at optageren får en meget stor kapacitet. Rensesystemet er en gennemfaldstopkæde på både optager og frilægger. Optageren renser endvidere kartoflerne ved at blæse tør jord, ukrudt mv. væk, og desuden er den udstyret med et stjernerensebord. Optageren har et stense-

pareringssystem, der fungerer ved, at en stor blæser (støvsuger) løfter kartoflerne væk fra stenene. Denne teknik medvirker til, at stenstrenglægning bliver overflødig, ligesom der ikke skal stå mandskab på optageren.

Vigtige forbedringer

Erfaringerne fra 2009 er en broget palet af plusser og minusser - men absolut flest plusser. Der kunne ønskes lidt bedre stenseparering, lidt mindre spild og lidt mindre vedligehold. Årsagerne til disse minusser er kortlagt og vil blive udbedret til den kommende sæson. De skyldes i høj grad, at danske forhold er anderledes end amerikanske.

Når regnestykket ved årets slutning er gjort op, har det kostet ca. 3.200 kr. at høste en hektar kartofler. I dette regnestykke indgår fuld timeløn til mand og traktor til både frilægger og optager, afskrivning og vedligehold. Dette skal sammenholdes med, at en stenstrenglægning og optagning med maskinstation typisk koster 5.500 kr/ha. Der er altså tale om en betydelig besparelse for de fire avlere, og dette gør, at kartoffeldyrkning på stenholdig jord også i fremtiden vil være attraktivt.

Kapaciteten kan være rigtig stor, og der kan høstes op mod 2 ha i timen, når arealforholdene er til det. Dette er med til at gøre optagningen billig. Som eksempel kan nævnes Flemming Lindegaard på Wiffertsholm. Her blev der på 3 dage høstet 43 ha kartofler på 25 arbejdstimer. Samlet blev der på ejendommens 59 ha kartofler, inkl. læggekartofler brugt 5 arbejdsdage, hvor 2-3 traktorer med vogn var i arbejde med at køre kartofler fra. Normalt vil der være brugt omkring 15 dage på stenstrenglægning og 15 dage på optagning. Det er en arbejdsmæssig lettelse, der er til at få øje på!

Det er tydeligt, at initiativet har bidraget væsentligt til forenkling af kartoffelavlens samt til forbedring af økonomien i dyrkningen. Hvor der er mange sten, vil der være plads til flere optagere af samme type, men der er også andre muligheder. En 4-rækket frilægger vil i kombination med en almindelig optager kunne øge kapaciteten med 50-100% eller en 4-rækket frilægger i kombination med en billig DoubleL elevatoroptager vil kunne være en særdeles prisbillig investering med meget stor kapacitet.

Markedet

Af bestyrelsesformand Jørgen Skeel

Ved udgangen af 2009 kan vi se tilbage på et år med et stort udbud af stivelse og særdeles lave priser. Kartoffelstivelsesindustrien i Europa er præget af overkapacitet, men der arbejdes seriøst på at reducere denne inden afkoblingen i 2012. Stivelsesindustrien i Europa (AAF) forsøger at få frigjort EU-midler til frivillig reduktion af fabrikskapaciteten inden afkoblingen, hvor det må erkendes, at markedet bliver mindre. Når tilpasningen er gennemført, vil det atter være attraktivt at være kartoffelstivelsesproducent, og her vil den danske industri stå stærkt.

Papirindustrien er fortsat under stort pres og oplever betydelige indtjeningsmæssige problemer, ligesom der fortsat lukkes fabrikker i Norden. Det er dog lykkedes AKV at fastholde en vigtig kontrakt med en stor svensk papirkunde, men til la-

vere priser. Prisniveauet på markedet er fortsat lavt, og umiddelbart er der ingen positive signaler. På food-området er der meget store lagre i hele EU, og priserne er så lave, at der stort set ingen indtjening er, men modsat indenfor papirsektoren er efterspørgslen væsentligt mindre præget af konjunkturerne. Også på AKV er lagrene fyldt til bristepunktet her efter kampagneafslutningen, og det bliver en stor opgave at afsætte det store volumen på fornuftige betingelser.

Dette er også baggrunden for, at bestyrelsen har besluttet ekstraordinært at nedregulere med 10% i 2010-kontrakterne og samtidig ændre efterbetalingen fra dobbelt til enkelt efterbetaling i 2010.

AKV's avlermøde i januar 2010 vil have fokus på de udfordringer, der stilles for at sikre vores konkurrenceevne og fremtid som avlere.

Ny produktionschef

Af adm. direktør Niels Eriksen

Med 17 års erfaring fra fødevarerindustrien, heraf 5 år i udlandet har AKV's nye produktionschef, Martin Kirk et godt udgangspunkt for at løse de opgaver, han skal varetage på AKV. Martin Kirk tiltrådte den 1. oktober 2009 og afløste Lasse Dahl Pedersen, der efter 12 år på AKV havde fået tilbudt nye udfordringer. Martin Kirk er uddannet mejerist og mejeritekniker og har ledelseserfaring fra arbejde i mejeriindustrien i Danmark, Sverige, Nigeria og Ægypten, og han kommer fra et job som afdelingsleder hos Danpo. Sideløbende har Martin Kirk suppleret sin viden med merkonomkurser indenfor ledelse og økonomi, og der er ingen tvivl om, at han kan bidrage med nyttig erfaring til såvel produktionen som AKV's ledergruppe.

Kampagnen

Af adm. direktør Niels Eriksen

Kampagnen 2009 er blevet afviklet meget tilfredsstillende. Med start mandag den 7. september 2009 og afslutning lørdag den 28. november 2009 blev kampagnen på godt 82 dage, og i denne periode blev 1.554.322 hkg kartofler med 5,3% smuds modtaget og forarbejdet.

Mange sten og andre fremmedlegemer prægede leverancerne, og gav fabrikken et godt indtryk af

det, der forventes at blive mere udbredt fremover. Samtidig kunne der opsamles et sortiment af de forskellige genstande, modtagelsen og vaskeriet skal kunne håndtere fremover.

Medvirkende til den korte kampagne har været den høje stivelseprocent på 20,3% og endnu et år med rekord i timekapaciteten.

Kampagnen (fortsat)

Af adm. direktør Niels Eriksen

Produktionen af stivelse blev på 36.800 ton, og uden overdrivelse kan vi konstatere, at vi aldrig tidligere har produceret så ren en stivelse som i 2009. Medvirkende hertil har været ombygningen af det ene af stivelsestørrerierne samt andre mindre anlægsændringer og nye driftsbetingelser. Høj driftstid har præget kampagnen, og vi har været forskånet for større anlægsnedbrud. Dog har mange og store sten givet en hel del driftsproblemer i modtagelse og vaskeri. En af vore pulpafvandsdekantere har drillet, men efter en reparation var den tilbage på fuld kapacitet. Også proteinproduktionen er forløbet godt.

Godt 1.300 ton protein er produceret.

Udover selve stivelsesproduktionen har også stivelsespakkeriet haft travlt. Dels skulle sidste års meget store C-stivelsesmængde udpakkes og udleveres, og dels skulle lagrene genfyldes for at sikre tilstrækkelig plads til kampagnens stivelsesmængde. Alt er lykkedes, og vi er allerede godt i gang med planlægningen af næste års aktiviteter. Her vil modtagelsen og vaskeriet være i centrum. Strategien er fortsat, at "Det skal være lettere at være avler", og inden næste kampagne vil fabrikken være endnu mere indrettet herpå.

Omkring EU-reformen

Af adm. direktør Niels Eriksen

Situationen omkring støtteafkobling og overgang til markedsøkonomi indenfor stivelsekartoffelområdet har været omtalt ved flere lejligheder her i AKV-NYT og i breve til vore andelshavere. Der er fortsat ingen afklaring, og vi afventer derfor stadig de danske regler fra Fødevarerministeriet. Ministeriet har hidtil afventet EU-regler omkring en såkaldt "toldningsordning", der omfatter regler, så spekulation i støtten undgås, før de danske regler kan udarbejdes. Nu er disse EU-regler på trapperne, og indtil de danske regler foreligger, kan vi kun referere til EU-sundhedstjekket og tidligere aftale og brev fra Fødevarerministeriet.

Fra kampagnen 2012 vil de kendte regler fra kvoteordningen være væk. Det drejer sig om

mindsteprisen, udligningsbeløbet til avlerne, ligevægtsbeløbet til fabrikken og kvoten m.v. De aktive avlere forventes til gengæld med reference i 2011-kontrakterne at kunne modtage den afkoblede støtte i 2012 i form af top up til de ejede betalingsrettigheder, men derefter vil ordningerne afvente EU's endnu ikke fastlagte landbrugsordninger fra 2013 og frem. Vi forventer en videreførelse fra 2013, men også en gradvis nedskrivning af værdien.

Vi håber, det bliver muligt at give mere fyldestgørende informationer på AKV's avlermøde den 27. januar 2010 i Hjallerup.

Cargill Chauffør-uge

Af sekretær Jytte Koldkjær

I uge 45 kunne der ses et stort banner på AKV's administrationsbygning. Dette var et led i en Cargill-kampagne med titlen "Cargill Driver appreciation week". Målet var at påskønne de chauffører, der lægger en stor indsats i at få transporteret koncernens varer fra producent til kunde. Banneret blev fulgt op af et takkebrev og en plade chokolade, der blev udleveret til hver af de chauffører, der afhentede stivelsesprodukter i den pågældende uge. En opmuntring i en ellers mørk og trist novemberuge.

Fokus på økonomi

Af agrokonsulent Michael Loft

Spildkartofler i kartoffelsædskifter

Forekomsten af spildkartofler er gennem de senere år blevet et stadig større problem for mange avlere. Årsagen til dette er en række milde vintre, hvor kartoflerne ikke fryser og dermed rådner.

Problemet med spildkartofler er, at de er med til at lave et falsk sædskifte og dermed blandt andet er med til at opformere rodtiltsvamp, nematoder og brok. Hvis man er professionel læggekartoffelavler, er spildkartofler den største trussel, da tolerancen er nul.

Vi har på AKV med støtte fra kartoffelafgiftsfonden gennemgået 50 kartoffelmarker "fra den ene til den anden ende" for at belyse forekomsten af spildkartofler. De planter, vi fandt, er blevet omregnet til spildkartofler pr. ha. Efterfølgende er der lavet interviews med avlerne, hvor sædskifte, jordbehandling og brugen af Roundup er blevet oplyst for de gennemgåede marker.

Først undersøgt betydningen af jordbehandling (harvning/pløjning) efter kartofler ved tre frie kartoffelår.

Jordbehandling	Antal marker	Spildkartofler pr. ha
Harvning	21	86
Pløjning	6	783

Ved pløjning efter kartofler var der 9 gange så mange spildkartofler som ved harvning.

Derefter undersøgt om brugen af Roundup og antallet af gange, det var brugt i korn, ved 3 kartoffelfri år gav en forskel i forekomsten af spildkartofler.

Jordbehandling efter kartofler	Antal marker	Antal behandlinger	Gns. dosering l/ha	Spildkartofler pr. ha
Harvning	3	1	2,3	181
Harvning	6	2	1,6	85
Harvning	9	3	1,6	43
Pløjning	6	2	2,6	716
Pløjning	1	3	3,0	968

Ved harvning efter kartofler er det tydeligt, at antallet af behandlinger med Roundup i de kartoffelfri år har en større effekt overfor spildkartofler end doseringen pr. behandling. Det ses også, at dem, der pløjer efter kartofler, har en tendens til et højere forbrug pr. behandling.

Til sidst undersøgt, om vintersæd efter kartofler og antallet af gange med vintersæd i de kartoffelfri år har en betydning for antallet af spildkartofler. Det viste sig, at vintersæd efter kartofler gav 4 gange så mange spildkartofler som vårsæd. Der var også en stigning i antallet af spildkartofler jo flere gange, der var vintersæd i de frie år. Dette kan skyldes, at jordbehandlingen om efteråret er med til at flytte spildkartoflerne længerne ned i jorden. Årsagen kan også være, at vintersæden isolerer en smule bedre, end hvis jorden er bar.

Opsummering

1. Pløjning efter kartofler giver 9 gange flere spildkartofler end harvning
2. Anvendelsen af Roundup, og specielt antal af gange, det bruges i de kartoffelfri år, har en effekt overfor spildkartofler
3. Vintersæd efter kartofler og antallet af gange med vintersæd i de kartoffelfri år giver flere spildkartofler

Kalenderen

Af sekretær Jytte Koldkjær

Avlermøde

Generalforsamling

Onsdag den 27. januar 2010, kl. 09.30

Onsdag den 16. juni 2010, kl. 13.30

Kulturhuset Hjallerup

Kulturhuset Hjallerup